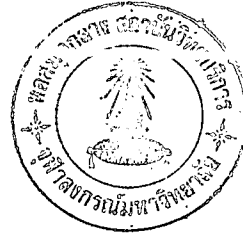

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

งานบริหารธุรการและการเงินเป็นงานที่กล่าวถึงเมื่อใดก็ตามจะต้องมีผู้รู้จักกันดีเป็นส่วนใหญ่ เพราะเป็นงานที่ทุกหน่วยงานจะต้องจัดให้มีขึ้น โรงเรียนก็เป็นหน่วยงานหนึ่งซึ่งต้องดำเนินงานในด้านนี้ จะเห็นได้จากหลักวิชาบริหารการศึกษาได้กำหนดเอาไว้ว่า งานบริหารการศึกษาจะต้องประกอบไปด้วย

1. พัฒนาการสอนและหลักสูตร
2. บริหารงานธุรการ การเงิน และบริการต่าง ๆ ของโรงเรียน
3. เป็นผู้นำของชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่
4. บริหารงานบุคคล
5. บริหารงานอาคารสถานที่
6. จัดการรรดรับส่งนักเรียน
7. จัดระบบบริหารการศึกษาและระบบบริหาร โรงเรียนให้ถูกต้อง
8. ปกครองดูแลนักเรียน¹

งานธุรการและการเงินเป็นงานที่ให้บริการ เพื่อให้เกิดความสะดวกในการดำเนินงานของหน่วยงานแต่ละแห่งให้เป็นไปตามจุดหมายที่ได้วางไว้ เปรียบได้กับ

1

John A. Ramseyer, and others, Factors Affecting Educational Administration CPEA. Series (Columbus) Ohio : College of Education. Ohio State University, 1955), pp. 18 - 56.

อวัยวะของร่างกายประเภท แขน ขา ซึ่งคอยอำนวยความสะดวกและให้บริการแก่ร่างกายตลอดเวลา

งานธุรการและการเงินเป็นงานที่ผู้บริหารโรงเรียนพึงเล็งมากเป็นอันดับหนึ่ง ถึงแม้ว่าตามหลักทฤษฎีแล้วจะถือว่างานบริหารการศึกษาค่านวิชาการศึกษา เป็นงานสำคัญอันดับหนึ่งรองลงมาคือ งานธุรการ¹ ก็ตาม แต่จากผลงานวิจัยของนักการศึกษาหลายท่าน เช่น สัตยญา สุรพันธุ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารการศึกษาของวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร ซึ่งสรุปผลวิเคราะห์ได้ว่า งานที่วิทยาลัยครูได้ปฏิบัติเรียงลำดับตามความสำคัญคือ งานธุรการ การเงิน งานกิจการนักศึกษา งานวิชาการ งานบุคลากร และงานความสัมพันธ์กับชุมชน² สุบรรณ จันทร์คุณา ทำการวิจัยเรื่อง งานบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคเหนือ ได้สรุปผลวิเคราะห์ว่า ผู้บริหารการศึกษาทุกประเภทเห็นว่า การปฏิบัติงานบริหารการศึกษา 5 ประเภทอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ งานธุรการ งานวิชาการ

¹ ภิญโญ สาร, หลักบริหารการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, 2514), หน้า 131.

² สัตยญา สุรพันธุ์, "การบริหารการศึกษาของวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 72.

งานบุคลากร งานความสัมพันธ์กับชุมชนและงานกิจการนักเรียน¹ นอกจากนี้ยังมี
 ผู้วิจัยสนับสนุนอีกคือ คุณสิต บุญยากร ได้ทำการวิจัยเรื่อง งานบริหารการศึกษา
 โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้สรุปผลวิเคราะห์
 ข้อมูลไว้ว่า งานบริหารการศึกษาทั้ง 5 ประเภทของผู้บริหาร พบว่างานด้าน
 ชุกรการและการเงินสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ งานบุคลากร งานวิชาการ
 กิจการนักเรียน และความสัมพันธ์กับชุมชน ส่วนนักวิชาการก็มีความเห็นว่า งาน
 ด้านชุกรการและการเงินสำคัญเป็นอันดับหนึ่งเช่นกัน²

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยของนักการศึกษาต่าง ๆ ที่ได้กล่าวไปแล้ว ก็พอจะ
 เป็นเครื่องชี้ให้เห็นได้ว่า งานชุกรการและการเงินเป็นงานที่สำคัญ ซึ่งผู้บริหารจะ
 ต้องเอาใจใส่เป็นอย่างมาก พันธ์ หันนากินทร์ ได้กล่าวว่า งานชุกรการถึงแม้จะ
 ไม่ได้เป็นหัวใจของการดำเนินงานของโรงเรียน แต่ในทางปฏิบัติก็มีความยิ่งใหญ่
 กว่าในแง่ที่เป็นหน่วยบริการแก่ฝ่ายการสอนและฝ่ายบริการนักเรียน และยิ่งกว่านั้น

¹ สุบรรณ จันทร์อุณา , " งานบริหารการศึกษาของโรงเรียน
 ประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคเหนือ " (วิทยานิพนธ์ปริญญา
 มหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,
 2518) , หน้า 300

² คุณสิต บุญยากร " งานบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา
 สังกัดเทศบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ " (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต แผนก
 วิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2517) , หน้า 142

ความผิดพลาดในการดำเนินงานด้านธุรการยังเป็นที่ประจักษ์ชัดยิ่งกว่าด้านการสอน และบริการนักเรียนเป็นอันมาก¹ งานธุรการการเงินนี้ เป็นส่วนที่ช่วยสนับสนุนให้งานด้านอื่น ๆ ดำเนินไปด้วยดี ไม่ติดขัด ฉะนั้นผู้บริหารจึงต้องเอาใจใส่งานด้านนี้ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่างานด้านอื่น ๆ เช่นกัน²

ผู้วิจัยมีความสนใจงานบริหารการศึกษาในด้านการเงินเป็นอย่างมาก ฉะนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษางานในด้านนี้โดยเฉพาะ เพื่อที่จะได้รู้ให้ลึก รอบ และกว้าง อันจะเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้วิจัยเองซึ่งปฏิบัติงานด้านนี้อยู่ และคงจะเป็นประโยชน์กับผู้สนใจและทำงานในด้านนี้อีกมาก เพราะการวิจัยงานบริหารการศึกษาเฉพาะในด้านนี้ยังไม่ค่อยจะมีผู้ทำวิจัยกันไว้อย่างจริงจัง จะมีอยู่บ้างก็เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง การบริหารการศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาเพียงผิวเผินเท่านั้น

¹ พันธุ์ หันนาคินทร์ , หลักการบริหารโรงเรียน (กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช , 2513) , หน้า 237

² น้อย สุปิงคัต " งานบริหารการศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ " (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2518) , (อัครสำเนา) , หน้า 21

ผู้วิจัยได้เล็งเห็นว่าทำวิจัยในเรื่องการบริหารงานเกี่ยวกับธุรการและการเงินในโรงเรียนสาธิตระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร เนื่องจากเห็นว่าโรงเรียนสาธิตระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร เป็นโรงเรียนที่ถึงขั้นเพื่อเป็นหน่วยปฏิบัติการในค่านวิชาครูศาสตร์ แก่นิสิตหรือนักศึกษาคณะครุศาสตร์ หรือศึกษาศาสตร์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการฝึกหัดครูในระดับปริญญา เป็นสถานศึกษาวิจัย ทดลอง ค้นคว้าหาความรู้ และแนวปฏิบัติที่จะปรับปรุงในวิชาครูศาสตร์ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น และเพื่อเป็นแหล่งวิชาทางการจักและการดำเนินการศึกษาและการเรียนการสอนในระดับต่าง ๆ ให้แก่โรงเรียนทั่วไป¹ ผลงานที่โรงเรียนสาธิตได้ทำไว้ ทำให้ชื่อเสียงของโรงเรียนเป็นที่เลื่องลือและยกย่องของคนทั่วไป จะเห็นได้จากจำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่โรงเรียนสาธิตรับไว้ได้ในแต่ละปี มีจำนวนมากกว่าขีดความสามารถที่โรงเรียนจะรับไว้ได้ โรงเรียนสาธิตบางแห่งมีขีดความสามารถที่จะรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้ปีละประมาณ 100 คน แต่มีผู้สนใจขอใบสมัครและสมัครเข้าสอบแข่งขันปีละประมาณ เกือบสองพันคน จากข้อมูลดังกล่าวนี้ พอจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า การดำเนินงานของโรงเรียนสาธิตระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ประสบความสำเร็จและความสำเร็จที่ได้รับในส่วนหนึ่งจะต้องมาจากการบริหารงานด้านธุรการและ

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ คณะครุศาสตร์ , จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ที่รักสาร , 2522) , หน้า 7-8

การเงินซึ่งเป็นงานที่เสริมให้งานด้านวิชาการและด้านอื่น ๆ เจริญก้าวหน้าได้เป็นอย่างมาก

อีกประการหนึ่ง โรงเรียนสาธิตระดับประถมศึกษากำลังขยายตัวในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะในด้านวิชาการซึ่งจะเป็นแบบอย่างในเรื่องของวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ แก่โรงเรียนทั่วไป บุญถิ่น อัตถากร โลกกล่าวถึงความสำคัญของโรงเรียนสาธิตไว้ในพิธีเปิดการสัมมนาหัวหน้าฝ่ายสาธิตและอาจารย์ใหญ่ โรงเรียนสาธิตตอนหนึ่งว่า โรงเรียนสาธิตมีความสำคัญในการปรับปรุงวิชาชีพครู เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า ทดลองวิธีการทางภาคปฏิบัติทางวิชาชีพครู เช่นเกี่ยวกับโรงพยาบาลของมหาวิทยาลัยแพทย์ ซึ่งทำหน้าที่เป็น Teaching Research หมายความว่า มีใช้โรงพยาบาลธรรมดา ๆ แต่เป็นโรงพยาบาลที่รักษาคณเฑาะ และสอนนักเรียนแพทย์ ตลอดจนสร้างสมวิทยาการแพทย์ใหม่ ๆ ขึ้น โรงเรียนสาธิตก็ทำหน้าที่ทำนองเดียวกัน คือ สอนเด็กขณะเดียวกันกับสอนนิสิต นักศึกษา ฝึกหัดครู และค้นคว้าทดลองวิชาการ และวิธีสอนใหม่ ๆ ไปด้วย ¹ ฉะนั้นจึงต้องคำนึงถึงปัจจัยที่สำคัญบางอย่างที่มาเสริมงานด้านวิชาการและด้านอื่น ๆ ให้เจริญก้าวหน้า ปัจจัยนั้นก็คือ การบริหารงานด้านธุรการและการเงิน ซึ่งเป็นงานที่ช่วยบริการให้งานด้านวิชาการเจริญก้าวหน้า ถ้าการบริหารงานด้านนี้คล่องตัว และมีประสิทธิภาพแล้ว จะทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนสาธิตระดับประถมศึกษา

¹ กรมฝึกหัดครู , เอกสารการสัมมนาหัวหน้าฝ่ายสาธิต และอาจารย์ใหญ่โรงเรียนสาธิต กรมการฝึกหัดครู 21 - 25 สิงหาคม 2510 , หน้า 7

ในกรุงเทพมหานครประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก

จากความสำคัญต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จึงเป็นเหตุจูงใจให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำวิจัยในเรื่องการบริหารบุคลากรและการเงินของโรงเรียนสาธิตระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร เพื่อที่จะนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ในการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้นและเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่มาบริหารการศึกษาซึ่งทำงานด้านนี้อีกเป็นจำนวนมาก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

✓ การวิจัยนี้มุ่งศึกษาเพื่อวัตถุประสงค์ดังนี้

- ✓ 1. เพื่อศึกษางานบริหารด้านบุคลากรและการเงินในโรงเรียนสาธิตระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร
- ✓ 2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาในการบริหารด้านบุคลากรและการเงินในโรงเรียนสาธิตระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเปรียบเทียบงานบริหารด้านบุคลากรและการเงินในโรงเรียนสาธิตระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ตามความเห็นของผู้บริหารกับผู้ปฏิบัติงาน

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือกลุ่มประชากรเฉพาะที่เป็นผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานบุคลากรและการเงิน อยู่ในโรงเรียนสาธิตระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2523 ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ
 - 1.1 กลุ่มผู้บริหาร
 - 1.2 กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านบุคลากรและการเงิน
2. การวิจัยนี้จะไม่พิจารณาถึงความแตกต่างระหว่าง เพศ อายุ วุฒิ อายุราชการ ของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ช่วยให้ทราบถึงขอบข่ายงานที่ถูกต้องในด้านธุรการ และการเงิน ในโรงเรียนสาธิตระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร
2. ช่วยให้ผู้บริหารการศึกษานำผลการวิจัยไปปรับปรุงการบริหารงาน ด้านธุรการและการเงินให้ดียิ่งขึ้น
3. ช่วยเพิ่มพูนความรู้ในด้านวิชาการ เกี่ยวกับงานด้านธุรการและการเงิน สำหรับนักบริหารการศึกษา และผู้สนใจทั่วไป

ขอตกลงเบื้องต้น

1. การบริหารธุรการและการเงินที่เกี่ยวข้องในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยเรื่องงานธุรการ การเงิน และพัสดุครุภัณฑ์
2. ผู้ตอบแบบสำรวจจะตอบตามสภาพความเป็นจริงของแต่ละคน

นิยามของคำบางคำที่ใช้ในการวิจัย

เนื่องจากคำบางคำที่ใช้ในการวิจัย อาจมีความหมายแตกต่างจากคำที่ใช้กันโดยทั่วไป ผู้วิจัยจึงขอจำกัดความหมายของคำให้เป็นที่เข้าใจตรงกันดังต่อไปนี้

การบริหารธุรการและการเงิน หมายถึงการบริหารงาน 3 ด้าน คือ ด้านธุรการ ประกอบด้วยเรื่อง งานสารบรรณด้านเอกสารต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน งานด้านทะเบียน เอกสารเกี่ยวกับการเรียน การสอน การเก็บเอกสารทางวิชาการ บัญชีเงินต่าง ๆ ของโรงเรียน ¹

¹ ภิญญา สาร, หลักบริหารการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, 2513), หน้า 312 - 313.

ด้านการเงิน ประกอบด้วยเรื่อง การจ่ายเงินเดือน ค่าใช้จ่ายทาง
 ด้านอื่น ๆ การตรวจสอบบัญชีจ่ายเงินภายใน การรายงานการเงิน บัญชีการเงิน
 ในโรงเรียน การนิเทศบัญชีภายในโรงเรียน บัญชีทรัพย์สินและทรัพย์สินสมบัติของ
 โรงเรียน การบริหารเงินงบประมาณแผ่นดิน (11 หมวด) และเงินนอกงบประมาณ¹

ด้านพัสดุครุภัณฑ์ ประกอบด้วยเรื่อง การจัดหา การควบคุม การบำรุง
 รักษา การจัดจำหน่ายพัสดุ²

โรงเรียนสาธิตระดับประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่วิทยาลัยหรือ
 มหาวิทยาลัยจัดตั้งขึ้น เพื่อใช้เป็นสถานที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพในการผลิตครู และ
 เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผู้ปฏิบัติงาน หมายถึง อาจารย์ใหญ่ หรือผู้ทำหน้าที่อาจารย์ใหญ่
 ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ หรือผู้ช่วยผู้หน้าที่อาจารย์ใหญ่

ผู้ปฏิบัติงาน หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานด้านธุรการ การเงิน และพัสดุครุภัณฑ์

1

กิติมา ปรีดีคิลก, การบริหารการเงินโรงเรียน (เล่ม 1).

(กรุงเทพมหานคร : วิทยากร, 2523), หน้า 60 - 78.

2

กรมสามัญศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ, เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน

มัธยมศึกษา พ.ศ. 2519. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมศาสนา, 2519),

หน้า 1 - 4.

วิธีดำเนินการวิจัย

จะดำเนินการดังต่อไปนี้

1. กลุ่มประชากร

ประชากรคือ ผู้บริหารและผูปฏิบัติงานธุรการและการเงินของโรงเรียนสาธิตระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม) โรงเรียนประถมสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โรงเรียนประถมสาธิตวิทยาลัยครูสวนสุนันทา โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และโรงเรียนสาธิตวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาประถม โดยแยกประชากรออกเป็นผู้บริหารจำนวน 16 คน และผูปฏิบัติงานธุรการและการเงิน (ซึ่งไม่ทำหน้าที่บริหาร) จำนวน 54 คน รวมเป็นประชากรทั้งหมด 70 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามหรือแบบสำรวจ (Questionnaire) ที่ได้สร้างขึ้นเพื่อการวิจัยครั้งนี้โดยเฉพาะ โดยอาศัยทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารธุรการและการเงินเป็นหลัก นอกจากนี้ยังใช้วิธีสัมภาษณ์เพิ่มเติมเพื่อให้ได้เนื้อหาครบถ้วนอีกด้วย

3. การทดลองใช้แบบสำรวจ

3.1 นำแบบสำรวจที่ได้ออกไปทำการทดลองใช้ (Try - out) กับผู้บริหารและผูปฏิบัติงาน ซึ่งมีลักษณะประชากรคล้ายกับประชากรที่ทำการวิจัยคือ โรงเรียนสาธิตคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปกร วิทยาเขตสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม โดยแยกเป็นผูบริหารจำนวน 4 คน ผูปฏิบัติงานค่าธุรการและการเงินจำนวน 3 คน เพื่อทดสอบดูว่าแบบสำรวจที่สร้างขึ้นมาใช้ได้หรือไม่เพียงใด

3.2 นำแบบสำรวจที่ได้กลับคืนมา คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น (Reliability Coefficient) ของแบบสำรวจ โดยใช้สูตร Alpha ของ Kuder - Richardson - 20

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำแบบสำรวจที่ได้ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปเก็บข้อมูลจากโรงเรียนสาธิตระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมแบบสำรวจเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัว ใช้วิธีหาค่าร้อยละ

5.2 การวิเคราะห์เรื่องการบริหารธุรการและการเงิน วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Diviation) และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

5.3 เปรียบเทียบความแตกต่างน้ำหนักเฉลี่ยความถี่เห็นระหว่างผู้บริหารกับปฏิบัติงานธุรการและการเงิน โดยใช้ค่า $t - test$

ลำดับชั้นในการเสนอข้อมูล

1. ความเป็นมาของปัญหา
2. เอกสารอ้างอิงและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. วิธีดำเนินการวิจัยและรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปผลการวิจัย อภิปราย และขอเสนอแนะ